

- Використовувати активні методів навчання тощо.

Список використаної літератури

1. Григорій Ващенко. Моя автобіографія // Наукові записки (УВУ). — Мюнхен, 1963. — Ч. 7. — С. 5-9.
2. Білоусько О. А., Ревезук О. П., Ревезук В. Я. Новітня історія Полтавщини (І половина ХХ ст.). Стор.185
3. Ващенко Г. Виховний ідеал : підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків. Т. 1 / Г. Ващенко ; Пед. т-во ім. проф. Г. Ващенка. — 3-є вид. — Полтава : Полтав. вісн., 1994. — 191 с.
4. Ващенко Г. Загальні методи навчання [Текст] : підручник для педагогів. Т. 2 / Г. Ващенко. - К. : Українська Видавнича Спілка, 1997. - 441 с.
5. Ващенко Г. Виховання волі і характеру : [підруч. для педагогів] / [Всеукр. пед. Т-во ім. Г. Ващенка]. — К. : Школяр, 1999. — 385 с.

Марина Тихоненко

ВИКОРИСТАННЯ ПРОВІДНИХ ІДЕЙ Г.Г. ВАЩЕНКА У ДИДАКТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ (ДО 140-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО ПЕДАГОГА)

*«Розв'язуючи питання про цілі виховання
сучасної української молоді,
ми мусимо рахуватися не лише
з нашими традиціями, а й з тими
завданнями, що ставить перед
нами сучасне і майбутнє».*

Г.Г. Ващенко

Сучасна Україна нині знаходиться на етапі розбудови своєї незалежної держави, тому проблеми творення і розвитку національної освіти та науки постає гостро саме зараз. Також актуальними є питання про принципи виховання та навчання підростаючого покоління і молоді: саме із прийняття нового *Закону України про освіту* ми починаємо відходити від командно-авторитарних принципів навчання, а спираємося на *людиноцентризм, гуманізм та демократизм*, які покликані виховати цілісну всебічно розвинену особистість. Розв'язання зазначених вище проблем потребує нового погляду на мету та завдання навчально-виховного процесу у середній та вищій школі і його побудову на основі демократичних та національних цінностей європейської курсу незалежної України. Ми вважаємо доцільним звернення до історії розвитку вітчизняної педагогічної думки, адже саме там знаходимо витoki та провідні ідеї, які є актуальними і у наш час.

Метою нашої статті є аналіз основних ідей та поглядів видатного українського педагога-науковця *Григорія Ващенка* та їх використання у дидактичному процесі закладу вищої освіти.

Дослідженням постаті вченого та аналізом його педагогічних праць займалися: А. Бойко, Г. Бугайцева, О. Гук, Т. Дзюба, В. Довбня, О. Коваль, А. Марушкевич, Л. Петренко М. Стельмахович. Вибір нами зазначеного напрямку дослідження зумовило те, що життя і діяльність Григорія Ващенка є певною «білою плямою» в історії української педагогіки, тому є невідомою широкому загалу і досконало незнаною.

Інноваційний розвиток освіти в Україні, який ми простежуємо в останні роки, суттєво вплинув на освітньо-виховний процес школярів та студентів: нині педагоги шукають нові методики та підходи для кращого засвоєння знань та їх подальше практичне застосування, тому звернення до праць визначних педагогів, зокрема Г. Ващенка, є джерелом ідей, які є актуальними та необхідними зараз.

Г.Г. Ващенко — визначний український науковець, що присвятив вивченню та створенню національної педагогіки понад тридцять років свого життя. Найвизначнішими його працями є: «Загальні методи навчання» (1929), «Виховний ідеал» (1946), «Виховання волі і характеру» (1952-1957), «Основи естетичного виховання» (1956). На думку зарубіжних дослідників, Г.Ващенко є творцем повного курсу національної педагогіки, яка відповідає засадам народного виховання. Спираючись на його виховний ідеал, ми виокремлюємо такі основні ідеї, які є актуальними для виховання молоді у сучасних закладах вищої освіти:

- *загальнолюдські та національні ідеї*: моральний закон творення добра і боротьба зі злом, пошук правди і побудова справедливого ладу [4, с. 130];
- *патріотична ідея*: активна праця кожної людини для свого народу, популяризація культури, мови, національної самобутності. «*Це – мій нарід, я плоть від плоти і кров від крові його і тому мушу любити його*», — фраза, яка описує всю мету життя Ващенка [3 с. 15];
- *соціальна ідея*: культура спілкування, виховання в колективі, активна співпраця в молодіжних організаціях : «*Товариство є само по собі дуже важливим чинником у вихованні. Товариші – це твої близькі люди. Любов до них... поширюється потім на цілу націю*», — писав Ващенко [1 с. 10];
- *ідея народності*: підрастаюче покоління та молодь мають знати та розмовляти українською мовою для того, щоб зберегти національну ідентичність;
- *ідея самовдосконалення*: кожна молода людина має розвивати у собі цілеспрямованість, працелюбність, рішучість, а основним критерієм самовиховання є чітке визначення власної мети [4, с.130];
- *ідея індивідуалізації навчально-виховного процесу*: покликана навчити мислити нешаблонно, вирішувати складні завдання не за зразком чи приписом, а спираючись на логіку та аналіз;

Усі перелічені вище ідеї можна втілити за допомогою методів навчання, які Ващенко детально описав у книзі «*Загальні методи навчання*». Він виділяв три види методів: *пасивні, напівактивні та активні*, які він радив застосовувати як у вищій, так і в середній школах. [6, с. 225] Однак для *високої школи* [2 с. 223] він рекомендував користуватися активними методами (науково-дослідницького характеру), тому що пасивні методи не дають потрібного результату. Спираючись на ці методи, він формулює вісім принципів навчання, які можна застосовувати під час навчально-виховного процесу студентської молоді: принцип наукового навчання; принцип систематичності; принцип виховуючого навчання; принцип зв'язку навчання з життям; принцип природовідповідності; принцип індивідуалізації; принцип активності і принцип наочності. [5, с. 147]

Отже, ідеї Григорія Ващенка, провідного, але несправедливо забутого педагога та науковця, є актуальними для розв'язання питань удосконалення дидактичного процесу у сучасній вищій школі, тому що покликані виховувати молодь у дусі патріотизму, любові до рідної мови, а також мотивувати до самовиховання та щоденного вдосконалення.

Список використаної літератури

1. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава : Полтавський вісник, 1994. – 90 с.
2. Ващенко Г.Г. Загальні методи навчання : підручник для педагогів. – Видання перше / Григорій Григорович Ващенко. – К. :Українська видавнича спілка, 1997. – 441 с.
3. Ващенко Григорій. Хвороби національної пам'яті. – К.: Школяр, 2003. – 335 с.
4. Гук О. В. Питання освіти молоді у педагогічній спадщині Григорія Ващенка / О. В. Гук // Витоки педагогічної майстерності : зб. наукових праць / Полт. держ. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2009. – № Вип. 6. – С. 127–131.
5. Петренко Л. М. Принципи і методи навчання важливий чинник розвитку освіти за спадщиною Г. Ващенка / Л. Петренко // Дидаскал. – 2017. – № 17. – С. 146-148.
6. П'ятакова Г.П. Проблема методів навчання у педагогічній спадщині К. Ушинського та Г. Ващенка / Г.П. П'ятакова // Вісник Львівського університету. – Львів, 2013. – Вип. 29. – с. 223-233

Марина Рудницька

Г. ВАЩЕНКО ПРО НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

В умовах утвердження України як суверенної держави перед суспільством особливо гостро постала проблема національного та патріотичного виховання молоді. Його метою є набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування в юного покоління, особистісних рис громадян Української держави, незважаючи на належність до тої чи іншої нації, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури.